Schoolplan De Pijler 2019-2023

DE PIJLER

voortgezet onderwijs in de praktijk

De Pijler, Den Helder

April 2020

DE PIJLER
voortgezet onderwijs in de praktijk

Inhoudsopgave

1 Inleiding 2
Gegevens school en bestuur 2
Totstandkoming schoolplan 2
Leeswijzer 3
2 Kaders 4
2.1 Kaders vanuit Stichting Samenwerkingsschool 4
Kenmerken van de stichting 4
Missie 4
Visie 4
Kernwaarden 5
2.2. Kenmerken, missie, visie en kernwaarden van De Pijler 5
Kenmerken 5
Missie 5
Visie 5
Kernwaarden 5
2.3 Analyses 6
2.3.1 Bevindingen inspectie 6
2.3.2 Contextanalyse 7
2.3.3 Begrotingsperspectief 9
3 Strategisch beleid 10
Pedagogisch Leiderschap 10
Eigenaarschap 11
Verbinding 12
4. Implementatie en realisatie 14
5. Sponsoring 15
6 Wettelijke eisen 16

Bijlage 1 Onderwijskundig beleid
Bijlage 2 Personeelsbeleid
Bijlage 3a Kwaliteitszorgbeleid
Bijlage 3b Kwaliteitsjaarkalender De Pijler

1 Inleiding

Voor u ligt het schoolplan 2019-2023 van De Pijler, school voor praktijkonderwijs.
De Pijler staat voor de uitdaging om middels dit schoolplan, dat een duidelijke verbinding heeft met het strategisch beleidsplan van de stichting waaronder zij valt, de strategische koers voor de komende jaren te bepalen en de ambities te formuleren.

Er is de afgelopen jaren veel op ons afgekomen: we kregen te maken met passend onderwijs, een terugloop van de leerlingaantallen vanwege een krimpende bevolking in Den Helder en financiële druk. Ondanks de afnemende bevolking in de regio Den Helder groeide De Pijler toch nog licht, maar uiteindelijk zal het leerlingaantal gaan dalen.

Dit zijn onzekere factoren die flexibiliteit en wendbaarheid van ons vragen. We verkennen en vinden mogelijkheden om ook onder veranderende omstandigheden voor onze bijzondere leerlingenpopulatie een passend en relevant aanbod te kunnen blijven bieden. De veranderende omstandigheden maken dat het van belang is dat we optimaal toegerust zijn, met als doel goed te kunnen anticiperen op alles dat we gaan tegenkomen.

Dit schoolplan biedt hierbij houvast. Het is de basis voor de beleidscyclus die richting geeft aan beleidsinitiatieven en aan de vierjarige en jaarlijkse plannen voor de school. Daarnaast dient het schoolplan als leidraad bij het maken van keuzes en als referentiekader bij het stellen van doelen en het verantwoorden van de realisatie daarvan.

Gegevens school en bestuur

School: De Pijler
Brin: 26 JY
Directeur: Marcel Paragsingh
Adres: Drs. F. Bijlweg 232, 1784 MC Den Helder
Telefoon: 088-3433300
E-mailadres: info@de-pijler.nl
Website: www.de-pijler.nl

Bestuur: Stichting Samenwerkingsschool
Bestuurder: Ton Jong
Bezoekadres: Drs. F Bijlweg 8a,1784 MC Den Helder
Telefoon: 06-15312582
E-mailadres: m.faas@sws-dh.nl
Website: www.speciaalonderwijsdenhelder.nl

Totstandkoming schoolplan

Dit schoolplan is tot stand gekomen na een inspirerende studiedag voor medewerkers van de hele stichting in het voorjaar van 2019. Tijdens deze dag werden alle medewerkers uitgenodigd mee te denken en te praten over de toekomstige koers van onze stichting en haar scholen. Daarna hebben meerdere studiedagen op de Pijler in dit teken gestaan.

De opbrengst van deze dagen is geanalyseerd en vertaald in strategische speerpunten. In het najaar van 2019 is het schoolplan 2019-2023 van De Pijler geschreven, in overleg met het team en de medezeggenschapsraad (MR) van De Pijler. In 2020 is dit plan gepresenteerd aan de medewerkers van De Pijler en vastgesteld door de MR en de bestuurder. Het plan biedt heldere richtlijnen voor de strategische speerpunten en de ambities van De Pijler voor de komende jaren. De realisatie van de speerpunten op schoolniveau krijgt vorm in dit schoolplan en de daaruit afgeleide jaarplannen, waarin de vertaalslag gemaakt wordt naar het operationele niveau.

Vaststelling

Het schoolplan is voor de periode van 1 augustus 2019 - 1 augustus 2023 vastgesteld door het bestuur van de school en de MR heeft voor dezelfde periode instemming verleend met het schoolplan.

Namens het bevoegd gezag,

_____handtekening

_____naam

_____functie

Namens de MR,

_____handtekening

_____naam

_____functie

Leeswijzer

In het vervolg van dit schoolplan treft u drie hoofdstukken aan. Het eerstvolgende hoofdstuk beschrijft de kaders die Stichting Samenwerkingsschool met het strategisch beleid aan haar scholen meegeeft. Vervolgens gaan we in op de ambities en speerpunten van De Pijler. Dit doen we nadat we beschreven hebben op basis van welke analyses deze ambities en speerpunten gebaseerd zijn. In de bijlagen treft u de nodige informatie aan over de wijze waarop De Pijler voldoet aan de wettelijke eisen.

2 Kaders

In dit hoofdstuk staan de kaders voor het beleid van De Pijler beschreven. Ten eerste bestaan deze kaders uit de missie, visie en strategie van Stichting Samenwerkingsschool, het bestuur waar De Pijler onder valt. Daarna is beschreven welke analyses zijn gemaakt om tot een passende ambitie te komen voor De Pijler: de stip op de horizon. Aan het einde van dit hoofdstuk is het begrotingsperspectief van De Pijler weergegeven.

2.1 Kaders vanuit Stichting Samenwerkingsschool

Kenmerken van de stichting

Stichting Samenwerkingsschool verzorgt het speciaal onderwijs voor jongeren tussen 4 en 20 jaar met complexe orthopedagogische en orthodidactische ondersteuningsvragen in Den Helder en omgeving en op Texel.

De stichting bestaat uit zes verschillende scholen, elk met een eigen doelgroep en unieke expertise: Praktijkschool De Pijler, de Kompasschool Den Helder en de Kompasschool Texel (speciaal basisonderwijs), SO-school De Meerpaal Den Helder en Schagen en VSO-school Het Linie College. Het bedrijfsbureau is gevestigd aan de drs. F. Bijlweg 8a, te Den Helder. Stichting Samenwerkingsschool heeft 125 medewerkers in dienst voor in totaal 478 leerlingen (251 leerlingen in het voortgezet onderwijs en 237 in het primair onderwijs).

Stichting Samenwerkingsschool is een professionele, relatief kleine en wendbare organisatie met ondernemende directeuren en scholen die snel kunnen inspelen op de veranderingen in de maatschappij en die alert blijven op het aangaan van nieuwe verbindingen in de keten van onderwijs, zorg, dagbesteding en arbeid zodat het hoofddoel, goed onderwijs bieden aan kwetsbare kinderen, gewaarborgd blijft.
Stichting Samenwerkingsschool is zich bewust van de speciale positie die zij inneemt in het onderwijsveld en in de maatschappij.

Er is sprake van een betrouwbare en efficiënte bedrijfsvoering die bijdraagt aan een stabiel leer- en leefklimaat en die zorgdraagt voor een vermindering van de werkdruk.
De scholen van de stichting zijn gehuisvest in moderne, goed geoutilleerde gebouwen en zijn uitgerust met up-to-date ICT, leermiddelen en lesmateriaal.

Wat de scholen met elkaar verbindt is dat de speciaal opgeleide werknemers zeer betrokken zijn bij hun leerlingen en dat ze orthopedagogisch en orthodidactisch maatwerk bieden om de kinderen binnen hun eigen mogelijkheden te stimuleren te komen tot optimale ontwikkeling en prestaties. Dit vindt plaats in een veilig, respectvol en inspirerend leerklimaat. Iedereen is welkom op de scholen. De leerkrachten beschikken over de meest moderne lesmethodes en leermiddelen en geven inspirerende en vernieuwende lessen waardoor de kinderen goed voorbereid worden op de toekomst. Er is samenwerking en uitwisseling van expertise tussen de scholen, maar ook naar buiten toe. Doel is leerlingen goed toe te rusten op hun toekomst. Iedereen, leerlingen en werknemers ontwikkelen zich op hun eigen manier en niveau.

Missie

Kwalitatief hoogwaardig onderwijs bieden aan leerlingen die belemmeringen ondervinden in hun leer- en ontwikkelingsproces door orthopedagogisch en orthodidactisch handelen in een veilig, respectvol en inspirerend leerklimaat d.m.v. gepersonaliseerde onderwijstrajecten. Het doel is passende en duurzame deelname aan onderwijs en samenleving.

Visie

Leerlingen zijn zeer welkom op onze scholen. De basis is heldere communicatie met ouders en leerlingen. Als gevolg daarvan worden afspraken gemaakt die leiden tot realisatie van onderwijs (-ondersteunings-) arrangementen. Het ontwikkelingsperspectief van de leerlingen is hierbij leidend. Stichting Samenwerkingsschool werkt samen in de keten van

onderwijs, zorg, dagbesteding en arbeid. Medewerkers hebben specifieke competenties. Continuïteit in bedrijfsvoering leidt tot een stabiel leer- en leefklimaat voor alle betrokkenen bij de stichting.

Kernwaarden

- Optimale toegankelijkheid, continuïteit en veiligheid.
- Evenwicht tussen ondersteunen en uitdagen, bevorderen van de zelfstandigheid, vrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de leerlingen.
- Inspirerend en vernieuwend onderwijs volgens gepersonaliseerde routes met aandacht voor actualiteit, d.w.z. opbrengst in breed perspectief: cognitie, sociaal-emotioneel, 21e -eeuwse vaardigheden, burgerschap;
- Voortdurende verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.
- Een effectieve integrale samenwerking met onderwijspartners.
- Blijvende focus op professionele ontwikkeling.
- Het hebben van een betrouwbare bedrijfsvoering.
- Duurzaamheid in omgeving en relaties.

2.2. Kenmerken, missie, visie en kernwaarden van De Pijler

Kenmerken

De Pijler is een school voor praktijkonderwijs gericht op het welbevinden, de ontplooiing en de zelfredzaamheid van de leerling op het gebied van leren, wonen, werken, vrije tijd, burgerschap en omgaan met de digitale ruimte.
Door gepersonaliseerd en beroepsgericht onderwijs worden de leerlingen voorbereid op een plaats in de maatschappij. De individuele mogelijkheden, talenten en intrinsieke motivatie van een leerling zijn bepalend voor de inrichting van het individuele onderwijs en ondersteuningsarrangement.

Het zwaartepunt ligt op de praktijk en is gericht is op vaardigheden: doen is leren, leren is doen. De leerling moet binnen én buiten de school leren leren (competentiegericht en focus op resultaat); leren leven (de sociaal- emotionele ontwikkeling is onderdeel van het leertraject) en leren kiezen (zelfstandigheid, eigenaarschap).

De Pijler opereert vanuit de missie, visie en kernwaarden van Stichting Samenwerkingsschool.

Missie

De Pijler biedt kwalitatief hoogwaardig onderwijs aan leerlingen van 12 tot 18 jaar die belemmeringen ondervinden in hun leer- en ontwikkelingsproces door orthopedagogisch en orthodidactisch handelen in een veilig, respectvol en inspirerend leerklimaat d.m.v. gepersonaliseerde onderwijstrajecten. Het doel is optimaal bij de mogelijkheden van de leerling aan te sluiten en te zorgen voor passende en duurzame deelname aan (vervolg-) onderwijs, arbeidsmarkt en samenleving .

Visie

De Pijler wil een school zijn waar leerlingen, ouders en anderen zich veilig, welkom en thuis voelen. De basis is heldere communicatie met ouders en leerlingen. Als gevolg daarvan worden afspraken gemaakt die leiden tot realisatie van onderwijs (-ondersteunings-) arrangementen. Het ontwikkelingsperspectief van de leerlingen is hierbij leidend. Continuïteit in bedrijfsvoering leidt tot een stabiel leer- en leefklimaat.

Kernwaarden

De Pijler deelt de kernwaarden van Stichting Samenwerkingsschool. De kernwaarden van de stichting hebben we als volgt uitgewerkt naar de context van onze school:

- Iedereen op De Pijler is welkom en wordt veiligheid geboden.
- De Pijler werkt gericht aan de zelfstandigheid van de leerlingen, niet alleen op het terrein van toekomstig werk, maar ook ten aanzien van de zelfredzaamheid in het dagelijks leven. De leerling is eigenaar is van zijn ontwikkelingstraject (OPP/IOP). Leerlingen leren hun potentieel actief en zelfstandig te gebruiken.
- De leerlingen worden geprikkeld in inspirerende en vernieuwende leersituaties verantwoording te nemen. Het leren gebeurt in een contextrijke omgeving. Maatwerk van ondersteunings - en onderwijsarrangementen wordt

geboden. Door gepersonaliseerd en beroepsgericht onderwijs worden de leerlingen voorbereid op een plaats in de maatschappij. De individuele mogelijkheden, talenten en intrinsieke motivatie van een leerling zijn bepalend voor de inrichting van het individuele onderwijs en ondersteuningsarrangement. Het ontwikkelperspectief is leidend.

- Onderwijs op de Pijler is aan voortdurende cyclische verbetering onderhevig.
- De Pijler werkt samen in de keten van onderwijs, zorg, dagbesteding en arbeid en creëert kansen in de regio, in samenwerking met partners.
- Medewerkers hebben specifieke competenties en worden gestimuleerd zich blijvend te ontwikkelen.
- De bedrijfsvoering en inrichting van de organisatie zorgen voor continuïteit.
- De Pijler investeert in het thema duurzaamheid, zowel fysiek in de school als in de relatie.

Bovenstaande kernwaarden zijn voor onze school van belang. De komende vier jaar leggen wij de nadrukkelijke focus op de volgende kernwaarden:

- *(1) Iedereen op De Pijler is welkom en wordt veiligheid geboden.* Deze kernwaarde wordt bij ons op school ook **Pedagogisch Leiderschap** genoemd. Het Pedagogisch Leiderschap (pedagogisch handelen) van de docenten zien wij als middel om de sociale veiligheid te waarborgen en een prettig schoolklimaat te creëren. Hierover meer in hoofdstuk 3.
- *(2) De Pijler werkt gericht aan de zelfstandigheid van de leerlingen, niet alleen op het terrein van toekomstig werk, maar ook ten aanzien van de zelfredzaamheid in het dagelijks leven. De leerling is eigenaar is van zijn ontwikkelingstraject (OPP/IOP). Leerlingen leren hun potentieel actief en zelfstandig te gebruiken.*
- *(3) De leerlingen worden geprikkeld in inspirerende en vernieuwende leersituaties verantwoording te nemen. Het leren gebeurt in een contextrijke omgeving. Maatwerk van ondersteunings - en onderwijsarrangementen wordt geboden. Door gepersonaliseerd en beroepsgericht onderwijs worden de leerlingen voorbereid op een plaats in de maatschappij. De individuele mogelijkheden, talenten en intrinsieke motivatie van een leerling zijn bepalend voor de inrichting van het individuele onderwijs en ondersteuningsarrangement. Het ontwikkelperspectief is leidend.*

Deze kernwaardes wordt bij ons op school **Eigenaarschap** genoemd (eigenaarschap van leerlingen).

- *(6) Medewerkers hebben specifieke competenties en worden gestimuleerd zich blijvend te ontwikkelen.* Deze wordt bij ons ook **Eigenaarschap** genoemd (eigenaarschap van medewerkers).
- *(5) De Pijler werkt samen in de keten van onderwijs, zorg, dagbesteding en arbeid en creëert kansen in de regio, in samenwerking met partners* & (8) *De Pijler investeert in het thema duurzaamheid, zowel fysiek in de school als in de relatie,* worden bij ons op school aangeduid met **Verbinding.**

2.3 Analyses

2.3.1 Bevindingen inspectie

Tijdens het laatste inspectiebezoek, 12 oktober 2016, heeft de Inspectie van het Onderwijs de school een basisarrangement toegekend. Daarbij kwam onder andere naar voren dat de kwaliteitszorg en onderwijskwaliteit voldoende zijn, er een groot eigenaarschap heerst onder medewerkers voor de kwaliteit en docenten zeer betrokken zijn bij de leerlingpopulatie. De leerling staat bij De Pijler centraal en er is goed zicht op de ontwikkeling door middel van een veelvoud aan instrumenten en overleg. Er zijn korte lijnen met ouders en ze worden goed betrokken bij de ontwikkeling van leerlingen.

De Inspectie benoemde de volgende aandachtspunten:

- Didactisch handelen: met name bij de lessen AVO onderbouw.
- Ondersteuning en begeleiding: koppeling streefbeheersdoelen met doelen die leerlingen in IOP's beschrijven.
- Kwaliteitszorg:
    - Vastleggen van de evaluaties.
    - Beter beeld hebben van de kwaliteit van de lessen (gekoppeld aan speerpunten), zodat de Pijler doelgerichter het proces kan verbeteren.
    - Evaluatie van de kwaliteit van didactisch handelen.

2.3.2 Contextanalyse

Het formuleren van ambities en het uitzetten van een nieuwe koers kan alleen wanneer dit geplaatst wordt in de context van de school. De schoolleiding heeft een interne en externe analyse opgesteld die samen zorgen voor een goed beeld van toekomstige kansen en mogelijkheden, als ook van de risico's en uitdagingen.

Contextanalyse intern

Tot 2012 verkeerde De Pijler in een turbulente fase. In een korte tijd hebben zeven verschillende directies elkaar afgewisseld, inclusief twee interim directies. De organisatie was overgeformeerd. Dit kwam vooral tot uiting in de lijn- en staffuncties. Ondanks deze overformatie was de school zwak en heerste er een hoge mate van onveiligheid, onder medewerkers en leerlingen.

Al langere tijd is de organisatie van het pedagogisch klimaat en het primaire proces stabiel en veilig. De operationalisering van Pedagogisch Leiderschap, in termen van "wat laat ik als professional in de samenwerking met leerlingen Horen, Zien en Voelen", heeft het gewenste integrale effect op de organisatie. Leerlingen worden continu geholpen en gecoacht op hun taal- en gedragskeuze. Doordat de operationalisering van een van onze kernwaarden, te weten 'Pedagogisch Leiderschap', zijn vruchten afwerpt, willen we de komende jaren daar in doorontwikkelen. Deze doorontwikkeling en welke aandacht we de komende tijd besteden aan de kernwaarde Pedagogisch Leiderschap, wordt uitgebreider omschreven in hoofdstuk 3. Onderstaand een opsomming van de belangrijkste interne ontwikkelingen waar wij als school mee te maken hebben.

Onderwijsresultaten:

- Leerlingen blijven duurzaam aan de arbeidsmarkt verbonden (boven het landelijk gemiddelde) (Zie Uitstroommonitor).
- We hebben een sterk en veilig pedagogisch klimaat, mede dankzij de uitvoering van onze kernwaarde: Pedagogisch Leiderschap (zie PrOZo-enquête).
- We hebben een doorlopende leerlijn naar het MBO (niveau I en II) (entree-opleiding in huis), PrO-diploma.
- Gepersonaliseerde portfolio's, met o.a. branchecertificaten en IVIO-certificaten.
- We hebben een rijk netwerk van werkgevers (die o.a. zorgen voor interessante stageplaatsen).
- Een positieve ProZO-enquête 2020 (zie bijlage).

Passend onderwijs:

- Gepersonaliseerde ontwikkelingstrajecten.
- Valide OPP en afgeleid IOP, bijstelling minimaal tweemaal per jaar.
- Herkenbare en duidelijke positionering in het SWV (zie Ondersteuningsplan).
- Korte en proactieve samenwerking met gemeente en hulpverlening.
- Unieke voorziening passend onderwijs: Praktijkhuis in het centrum van Den Helder.
- De operationalisering van de kernwaarde Pedagogisch Leiderschap, draagt bij aan het uitvoeren van passend onderwijs. Letterlijk: "Wat zie ik, hoor ik en voel ik".
- Symbiosetrajecten voor leerlingen binnen de stichting, maar ook buiten de stichting met Schakel aan Zee en Beroepsonderwijs aan Zee (SWV).
- M.i.v. studiejaar 20-21 wordt een nevenlocatie op Texel gestart i.s.m. de OSG De Hogeberg.

Schoolgebouw en faciliteiten:

- Toekomstbestendig schoolgebouw, onderhoudskosten zijn voor de komende twintig jaar relatief laag.
- Hoog weerstandsvermogen. Liquide en solvabel goed in staat om de korte en lange termijn financiële verantwoordelijkheid te dragen.
- Laag ziekteverzuim < 3 %.

Ambities van het bestuur:

Stichting Samenwerkingsschool heeft de ambitie uitgesproken om de organisatie met elkaar in de komende jaren verder vorm en gestalte te geven, met de aandacht voor het belang van de unieke deskundigheid van de scholen. Via een samenhangend beleid voor de toekomst en een duidelijk eigen gezicht binnen de regionale onderwijsstructuur is er (zowel intern als extern) duidelijkheid en herkenbaarheid. Zoals eerder aangegeven in H2 heeft het bestuur de volgende kernwaarden opgesteld:

- Optimale toegankelijkheid, continuïteit en veiligheid.
- Evenwicht tussen ondersteunen en uitdagen, bevorderen van de zelfstandigheid, vrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de leerlingen.
- Inspirerend en vernieuwend onderwijs volgens gepersonaliseerde routes met aandacht voor actualiteit, d.w.z. opbrengst in breed perspectief: cognitie, sociaal-emotioneel, 21e -eeuwse vaardigheden, burgerschap.
- Voortdurende verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.
- Een effectieve integrale samenwerking met onderwijspartners.
- Blijvende focus op professionele ontwikkeling.
- Het hebben van een betrouwbare bedrijfsvoering.
- Duurzaamheid in omgeving en relaties.

Contextanalyse extern
Voor ons als praktijkschool is het van belang om continu in verbinding te staan met onze partners. Op die manier kunnen we zorgen voor doorlopende leerlijnen met desbetreffende scholen (zoals nu bijvoorbeeld het geval is met MBO I en II), zodat leerlingen de best mogelijke overgang ervaren. Om ervoor te zorgen dat we als partners dezelfde taal spreken en dezelfde ideeën op dezelfde manier willen uitvoeren, is het van belang dat we elkaar zien en spreken. Op die manier kunnen we samen staan voor de ontwikkeling van de doorgaande leerlijnen en de beste ontwikkeling van onze leerlingen. De verbinding (blijvend) zoeken met onze partners is niet alleen van belang voor de doorgaande leerlijnen. De komende jaren krijgen we in deze regio ook te maken met een dalend leerlingaantal. Daarbij is het van belang dat we onze kennis blijven delen, samenwerken waar nodig, zodat we het beste onderwijs kunnen bieden voor elke leerling. Samenwerken is essentieel om een goed onderwijsaanbod in de regio te kunnen blijven realiseren.

Het belang van samenwerken met externe partners zoals organisaties maar ook ouders, sluit aan bij de vijfde kernwaarde van de stichting (*Een effectieve integrale samenwerking met onderwijspartners*) en onze vijfde kernwaarde (*De Pijler werkt samen in de keten van onderwijs, zorg, dagbesteding en arbeid en creëert kansen in de regio, in samenwerking met partners*). Door de externe contextanalyse blijkt daarentegen dat vooral samenwerkingen cruciaal zijn voor onze school en dat dit blijvend aandacht verdient. Vandaar dat de komende jaren het onderdeel samenwerking extra aandacht krijgt. Deze kernwaarde over samenwerkingen, noemen we binnen onze school: verbinding.

Samenwerkingen:
- De Pijler heeft op dit moment een herkenbare positie als expert in het PO en het VO. We treden met een duidelijk ondersteuningsprofiel naar buiten, om nieuwe verbindingen aan te blijven gaan in de keten van onderwijs, zorg en arbeid.
- We merken dat een deel van onze partners een helder beeld heeft van wat De Pijler aan onderwijs biedt en dat de school gewaardeerd wordt om de zichtbare onderwijskwaliteit, de veilige leeromgeving, de professionele kwaliteit van de medewerkers en de duidelijke communicatie. Het beeld binnen het PO over De Pijler (praktijkonderwijs in het algemeen) is niet altijd positief. Hier willen we actie in ondernemen.
- De Pijler heeft een intensieve samenwerking met regionale Vmbo's in Den Helder en op Texel, o.a. om zij-uitstroom te reduceren en vroeg te signaleren.
- In het regionaal plan van spreiding is een nevenlocatie van "De Pijler" opgenomen met als vestigingsplaats Texel. Op deze wijze kan thuisnabij onderwijs beter worden georganiseerd. Dit is een concreet plan, maar moet nog uitgevoerd worden. Het streven is schooljaar 2020-2021 te starten met de nevenvestiging in het gebouw van OSG De Hogeberg.
- De Pijler profileert zich intern en extern als netwerkorganisatie.
- De Pijler participeert in meerdere overleggen met gemeentes in de Noordkop en neemt deel aan verschillende gemeentelijke projecten.
- We werken samen met andere scholen van de stichting, maar zouden dit nog willen uitbreiden, zodat we kunnen leren van elkaars expertise.
- De Pijler heeft een wederkerige samenwerking met Praktijkschool Regius College (Examens/ESF).
- We doen mee aan het netwerkoverleg met alle Praktijkscholen in de Regio 8A.
- Samenwerking met Praktijkschool Regius College, VSO Molenduin, VSO Spinaker en VSO Linie College m.b.t. ESF en Impuls.
- Doorlopende leerlijn met MBO I en II met het ROC Kop van Noord-Holland.

- De samenwerking met ouders vinden we belangrijk in de driehoek: school, leerling en ouder. Deze samenwerking willen we vergroten door de inzet van 0.6 fte schoolmaatschappelijk werk (samenwerking met Parlan).

Demografische ontwikkelingen:

- In de regio Noord-Holland krijgen we te maken met een teruglopend leerlingaantal, krimp.
- Vergrijzing van de bevolking Den Helder: dit biedt kansen voor de werkgelegenheid voor onze leerlingen. Zo kan de vergrijzing zorgen voor een toename van werk in de sector zorg.

Maatschappelijke ontwikkelingen:

- Toename van kansen op de arbeidsmarkt in de regio, specifiek voor de sector techniek. Ook krijgen de volgende sectoren waarschijnlijk te maken met tekorten, wat kansen biedt voor onze leerlingen: schoonmaak, zorg, bouw, detail, horeca.
- Kansen, maar ook bedreigingen in de digitale ruimte (Kansen: ongekende digitale mogelijkheden o.a. op het gebied van sociale media, bedreigingen: goed om kunnen gaan met al die mogelijkheden en juiste informatie ontvangen).
- Lerarentekort is een blijvende uitdaging. Op De Pijler zijn op dit moment geen openstaande vacatures. Dit willen we behouden en zorgen dat we een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven.

Relevante wet- en regelgeving:
Niet alleen bovenstaande onderwerpen en ontwikkelingen vormen een belangrijke bron voor ons toekomstig beleid, maar ook de ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Wetgeving rondom Passend onderwijs is direct van invloed op onze werkzaamheden, nu sinds 1 januari 2016 de samenwerkingsverbanden verantwoordelijk zijn voor het toewijzen van de ondersteuning voor lwoo en PrO en de bijbehorende budgetten. Bovendien is voor onze school altijd de Wet op het voortgezet Onderwijs (WVO) van toepassing en het in specifiek artikel 10f over het praktijkonderwijs.

Ook is de Participatiewet voor ons van belang en heeft verbinding met onze leerlingpopulatie. Al onze leerlingen die kunnen werken maar daarbij ondersteuning nodig hebben, vallen sinds 1 januari 2015 onder de Participatiewet. Deze wet is er om zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt werk te laten vinden. De Participatiewet vervangt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong).

Bovendien is de WMO voor ons van belang. De WMO is er voor mensen die ondersteuning nodig hebben en die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn. Het gaat bijvoorbeeld om:

- begeleiding en dagbesteding;
- ondersteuning om de mantelzorger tijdelijk te ontlasten;
- een plaats in een beschermde woonomgeving voor mensen met een psychische stoornis;
- opvang in geval van huiselijk geweld.

De gemeente is hier verantwoordelijk voor. De gemeente kan onder voorwaarden een persoonsgebonden budget (pgb) verstrekken. Met een pgb kan de cliënt de ondersteuning zelf kiezen en inhuren. Het geld komt niet op de eigen rekening. De Sociale Verzekeringsbank zorgt voor de betaling.

2.3.3 Begrotingsperspectief

Dit schoolplan wordt uitgevoerd binnen de financiële kaders zoals opgenomen in de meerjarenbegroting van Stichting Samenwerkingsschool. In deze begroting is een specifieke post opgenomen voor activiteiten en initiatieven in het kader van onderwijsontwikkeling en kwaliteitsverbetering. Voor meer informatie verwijzen we u naar de begroting Stichting Samenwerkingsschool.
In het najaar van 2019 heeft de medezeggenschapsraad positief geadviseerd op de begroting van Stichting Samenwerkingsschool. Een van de uitgangspunten van de begroting is het feit dat het samenwerkingsverband VO te maken heeft met een negatieve verevening. Op grond hiervan zal er op termijn minder geld zijn voor leerlingen met een bijzondere onderwijs- of ondersteuningsbehoefte. De Pijler is zich bewust van het feit dat de school zorgvuldig moet anticiperen op de gevolgen van deze negatieve verevening en formuleert hierop beleid, om zo te voorkomen dat jongeren tussen de wal en het schip raken.

3 Strategisch beleid

In het vorige hoofdstuk zijn de kernwaarden op stichtingsniveau en de vertaling van deze kernwaarden naar onze school weergegeven. Op basis van de verschillende analyses, zoals de contextanalyse, zijn er drie kernwaarden uitgekomen:

- Pedagogisch Leiderschap
- Eigenaarschap
- Verbinding

In dit hoofdstuk volgt per kernwaarde allereerst een korte toelichting hoe deze specifieke kernwaarde zich verhoudt tot de kernwaarde op stichtingsniveau. Vervolgens lichten we toe waarom deze kernwaarde van belang is voor de Pijler. Vervolgens wordt puntsgewijs aangegeven welke ambitie De Pijler heeft met betrekking tot elke kernwaarde en welke actiepunten daarbij horen om deze ambities te realiseren.

Pedagogisch Leiderschap

We vinden het belangrijk dat we op school sociale veiligheid kunnen bieden aan onze leerlingen, er een positief leerklimaat is en een prettig schoolklimaat in het algemeen (voor leerlingen en medewerkers). Wij zijn van mening dat Pedagogisch Leiderschap – de houding van onze medewerkers naar leerlingen – de manier is om een prettig en positief schoolklimaat te creëren.

Wij zijn ervan overtuigd dat een veilig en positief leerklimaat de basis is om ontwikkelingen tot stand te brengen. Het is dan ook niet voor niets de eerste kernwaarde op stichtings- en schoolniveau. De kernwaarde op stichtingsniveau die aansluit bij Pedagogisch Leiderschap is: *Optimale toegankelijkheid, continuïteit en veiligheid.* Deze kernwaarde hebben we voor onze school als volgt uitgewerkt: *Iedereen op De Pijler is welkom en wordt veiligheid geboden.* Deze omschrijving is echter te kort door de bocht voor hoe belangrijk we dit vinden, hoeveel aandacht we er op dit moment aan besteden en hoeveel aandacht we er de komende jaren aan willen besteden.

We vinden het bij ons op school belangrijk dat leerlingen positief worden beïnvloed en aangemoedigd. Zo zijn wij van mening dat de autonomie van leerlingen gestimuleerd wordt door te benoemen wat ze goed doen. We vinden het belangrijk om de leerling te herkennen en te erkennen, door open vragen te stellen en de relatie aan te gaan met de leerling. In deze positieve bejegening zijn onze medewerkers van cruciaal belang. Zij zijn degenen die het voorbeeldgedrag dienen te vertonen, de leerlingen aanspreken op een manier die past bij een positief leerklimaat en ervoor kunnen zorgen dat leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Daarom is een veilig en positief leerklimaat voor onze medewerkers net zo belangrijk als voor onze leerlingen. Als zij zich niet prettig voelen of zich niet vrij voelen om zaken uit te spreken, kunnen ze dit moeilijk stimuleren bij onze leerlingen. Daarom zullen we de komende periode ook aandacht besteden aan een prettig werkklimaat voor onze medewerkers en ophalen wat daarin voor hen van belang is.

Ambitie	Speerpunten	Acties
Leerlingen komen maximaal tot leren door een veilig en positief leerklimaat.	■ Leerlingen voelen zich gekend, erkend en herkend.	■ Medewerkers stimuleren relatie, autonomie en competentie bij de leerling. ■ Medewerkers zijn nabij leerlingen en stellen open en reflectieve vragen aan leerlingen.
We hebben een veilig schoolklimaat voor leerlingen en medewerkers.	■ Een veilig schoolklimaat voor leerlingen.	■ ProZo-enquête incl. sociale veiligheid. ■ Uitvoering ‘Rots en water’ training.
	■ Een veilig schoolklimaat (en werkomgeving) voor medewerkers.	■ Versterken Pedagogisch Leiderschap bij medewerkers.

Eigenaarschap

Om gezamenlijk te zorgen voor een positief en veilig schoolklimaat, hebben we ook gezamenlijk een verantwoordelijkheid om daaraan bij te dragen. Leerlingen en medewerkers zijn verantwoordelijk om hun eigen doelen te bereiken en zich te blijven ontwikkelen naar de eigen capaciteiten. Dit sluit aan bij drie van de kernwaarden op stichtingsniveau, namelijk:

- Evenwicht tussen ondersteunen en uitdagen, bevorderen van de zelfstandigheid, vrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de leerlingen.
- Inspirerend en vernieuwend onderwijs volgens gepersonaliseerde routes met aandacht voor actualiteit, d.w.z. opbrengst in breed perspectief: cognitie, sociaal-emotioneel, 21e -eeuwse vaardigheden, burgerschap.
- Blijvende focus op professionele ontwikkeling.

Deze drie kernwaarden op stichtingsniveau hebben we als volgt naar onze schoolcontext vertaald:

- De Pijler werkt gericht aan de zelfstandigheid van de leerlingen, niet alleen op het terrein van toekomstig werk, maar ook ten aanzien van de zelfredzaamheid in het dagelijks leven. De leerling is eigenaar is van zijn ontwikkelingstraject (OPP/IOP). Leerlingen leren hun potentieel actief en zelfstandig te gebruiken.
- De leerlingen worden geprikkeld in inspirerende en vernieuwende leersituaties verantwoording te nemen. Het leren gebeurt in een contextrijke omgeving. Maatwerk van ondersteunings - en onderwijsarrangementen wordt geboden. Door gepersonaliseerd en beroepsgericht onderwijs worden de leerlingen voorbereid op een plaats in de maatschappij. De individuele mogelijkheden, talenten en intrinsieke motivatie van een leerling zijn bepalend voor de inrichting van het individuele onderwijs en ondersteuningsarrangement. Het ontwikkelperspectief is leidend.
- Medewerkers hebben specifieke competenties en worden gestimuleerd zich blijvend te ontwikkelen.

Voor de kernwaarde Eigenaarschap hebben we niet stilgezeten en al een aantal zaken in gang gezet. Om ideeën op te doen hoe Eigenaarschap te stimuleren bij leerlingen zijn we in 2018-2019 bij andere praktijkscholen in Amsterdam langs gegaan om good practices op te halen. Op basis van deze ervaringen bij andere scholen zijn we naar een rapport nieuwe stijl gegaan en hebben we ons oude format losgelaten. Leerlingen kiezen nu een eigen vorm en inhoud en bepalen aan wie ze hun rapport presenteren. Vanzelfsprekend zijn het ontwikkelperspectief (OPP) en het individueel ontwikkelplan (IOP) leidend.

Nog lopende het huidige studiejaar gaat De Pijler verder met de uitwerking van de studiedag die op stichtingsniveau heeft plaatsgevonden in april 2019. In juni 2019 is het team met elkaar in gesprek geweest over de kernwaarde Eigenaarschap en hoe deze in het primaire proces tot uiting komt en hoe men dit kan stimuleren bij leerlingen.

Ambitie	Speerpunten	Acties
Leerlingen worden optimaal voorbereid op hun overstap naar zelfstandigheid, arbeid en/of een vervolgopleiding.	■ Het stimuleren van Eigenaarschap door passende lesvormen of methodes.	■ Onderzoek naar effect diverse methoden. ■ Idem voor diverse lesvormen. Evaluatie van de lessen als vast onderdeel van een les. ■ Reflectie docenten op effect methoden en lesvormen.
	■ Docenten helpen leerlingen eigen keuzes te maken.	■ Docenten benadrukken Eigenaarschap bij leerlingen: jij beslist zelf. ■ Docenten stimuleren de eigen authentieke gedachten van leerlingen en bieden keuzemogelijkheden.
	■ Leerlingen krijgen mogelijkheden om te oefenen met	■ Leerlingen kennen hun OPP.

	Eigenaarschap (verantwoordelijkheid nemen).	■ Leerlingen beslissen zelf over de vorm en inhoud van de presentatie van hun ontwikkeling ■ Leerlingenraad.
We zijn een lerende organisatie, we leren van en met elkaar en tonen initiatief voor eigen ontwikkeling.	■ Docenten tonen initiatief en durven te experimenteren. ■ De directie biedt ruimte en vertrouwen, stimuleert initiatieven en experimenten.	■ Het concept Eigenaarschap krijgt blijvend aandacht. ■ Directie doet hetzelfde als de docenten: ruimte bieden in plaats van grenzen stellen. ■ 25 en 26 mei trainingsdagen over Eigenaarschap (o.a.: Hoe stimuleer ik dat als docent?). ■ Blijvend aandacht voor dit thema bij ambitiegesprekken en in informele gesprekken. ■ Lesobservaties.

Verbinding

De school staat niet alleen, maar is onderdeel van een keten van verbindingen. We willen voor de best mogelijke overgang zorgen voor onze leerlingen, wanneer ze onze school verlaten. Om dit te bewerkstelligen is een nauwe samenwerking met onze partners van belang. Wij zijn ervan overtuigd dat als we voor een soepele overgang zorgen, we de leerlingen ook beter kunnen loslaten en er op kunnen vertrouwen dat ze in goede handen zijn. Wij staan voor een maximaal goede overgang voor onze leerlingen en dat betekent dat wij als medewerkers en als gehele school, maximaal dienen samen te werken met onze partners. Het is van belang dat we als partners dezelfde taal spreken en dezelfde ideeën op dezelfde manier willen uitvoeren. Daarvoor dienen we elkaar als partners te zien en te spreken. Op die manier kunnen we samen staan voor de ontwikkeling van de doorgaande leerlijnen en de beste ontwikkeling van onze leerlingen. Daarbij is het van belang dat we onze kennis blijven delen, samenwerken waar nodig, zodat we het beste onderwijs kunnen bieden voor elke leerling.
Deze ambities sluiten aan bij de volgende kernwaarden op stichtingsniveau:

- Een effectieve integrale samenwerking met onderwijspartners.
- Duurzaamheid in omgeving en relaties.

Deze twee kernwaarden op stichtingsniveau hebben we als volgt naar onze schoolcontext vertaald:

- De Pijler werkt samen in de keten van onderwijs, zorg, dagbesteding en arbeid en creëert kansen in de regio, in samenwerking met partners.
- De Pijler investeert in het thema duurzaamheid, zowel fysiek in de school als in de relatie.

In de contextanalyse bleek al dat onze verbindingen met de buitenwereld op dit moment, maar ook blijvend aandacht verdienen. Dit geldt voor de verbindingen met onderwijspartners, maar de verbinding met ouders is ook een onderdeel dat blijvend aandacht verdient en waar we de komende tijd meer aandacht aan willen besteden.

Ambitie	Speerpunten	Acties
Ouderbetrokkenheid: De ouders en de school werken nauw samen om de leerlingen zich maximaal te laten ontwikkelen.	■ Het verder vergroten van de ouderbetrokkenheid.	■ Inzet 0.6 fte schoolmaatschappelijk werk (samenwerking met Parlan). ■ Organiseren van interessante informatieavonden. ■ Nieuwjaarsreceptie met ouders. ■ Koffieochtenden organiseren. ■ Alle nieuwe ouders uitnodigen voor diner in schoolrestaurant (bij start schooljaar).

		■ Huidige bespreking van OPP voortzetten. ■ Ouders werven en enthousiast maken om deel te nemen in de MR. Oudergeleding MR actiever inzetten in de school.
	■ Goede communicatie tussen ouders <-> school.	■ Communicatie digitaliseren, zodat we makkelijker en sneller informatie kunnen uitwisselen. ■ Nieuwsbrief (als we digitaal zijn).
Samenwerking met externen: Goede samenwerking met alle betrokkenen, zodat de leerling zich maximaal kan ontwikkelen, met de juiste ondersteuning.	■ Externe contacten onderhouden en uitbouwen.	■ Samenwerking met VMBO-afdeling van OSG De Hogeberg (vestiging praktijkschool op Texel). ■ Deelnemen aan gemeentelijke overlegmomenten. ■ ESF, buitenlandse partners/contacten onderhouden. ■ Regio 8A bijwonen. ■ Re-integratietrajecten met gemeente (samenwerking voor oud leerlingen). ■ Stagecoördinatoren ontmoeten elkaar regionaal. ■ Intensivering samenwerking met Scholen aan Zee: symbiosetrajecten Schakel aan Zee en Beroepsonderwijs aan Zee. ■ MBO-contact uitbouwen. ■ In gesprek blijven met huidige partners.
	■ Nieuwe verbindingen maken en contacten leggen.	■ Contact zoeken met potentiële werkgevers/organisaties waar leerlingen kunnen werken (en die aansluiten bij de maatschappelijke ontwikkelingen/vraag van de markt). ■ Contact opnemen met partners in andere landen (door samenwerking met ESF).
	■ Verbinding zoeken met PO en beeldvorming bijstellen in PO.	■ Contact opnemen met directeuren, intern begeleiders. ■ Informatiebijeenkomsten organiseren voor het PO. ■ In Onderwijshuis met elkaar spreken over PO en PrO. Verbinding en contact met elkaar zoeken (in Onderwijshuis Den Helder).

4. Implementatie en realisatie

Ambities	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Een prettig, positief en veilig schoolklimaat behouden voor leerlingen en medewerkers; leerlingen komen maximaal tot leren en zijn optimaal voorbereid op hun overstap naar zelfstandigheid, arbeid en/of vervolgopleiding.	PrOZo-enquête Studiedagen Eigenaarschap. Pedagogische Leiderschap docenten en Eigenaarschap leerlingen en medewerkers vergroten. Stimuleren en vergroten bewustzijn van Eigenaarschap door passende lesvormen/ methodes. Leerlingen bepalen zelf vorm en inhoud presentatie ontwikkeling. Reactiveren leerlingenraad.	Sociale Veiligheid Studiedagen Eigenaarschap. Pedagogische Leiderschap docenten en Eigenaarschap leerlingen en medewerkers vergroten. Stimuleren en vergroten bewustzijn van Eigenaarschap door passende lesvormen/ methodes. Leerlingen bepalen zelf vorm en inhoud presentatie ontwikkeling.	PrOZo-enquête	Sociale Veiligheid
We zijn een lerende organisatie, we leren van en met elkaar en tonen initiatief voor eigen ontwikkeling.		Roostertechnisch collegiale consultatie faciliteren.	Roostertechnisch collegiale consultatie faciliteren.	
Ouderbetrokkenheid vergroten.	Ouders werven MR. Inzet 0,6 fte. maatschappelijk werk.	Communicatie digitaliseren, digitale nieuwsbrief.		
Goede samenwerking met alle betrokken externen zodat de leerling zich maximaal kan ontwikkelen, met de juiste ondersteuning.	Deelname ESF. Re-integratietrajecten gemeente. Jongerenpunt. Symbiosetrajecten.	Nevenvestiging vmbo-Pro Texel. Beeldvorming PrO bijstellen in PO.	Beeldvorming PrO bijstellen in PO.	Beeldvorming PrO bijstellen in PO.
Verbinding versterken met de samenleving.	Stages, buitenwereld naar binnen halen, mensen uitnodigen in ons schoolrestaurant.	Verdere verfijning netwerk werkgevers, specifiek op techniek.	Verdere verfijning netwerk werkgevers, specifiek op techniek.	
Leerlingen ondersteunen en wegwijs maken in de kansen en bedreigingen van de digitale omgeving.	Toneelgroep Zwerm Digitale mogelijkheden verder integreren in alle leerjaren en methodes.	Toneelgroep Zwerm Digitale mogelijkheden verder integreren in alle leerjaren en methodes.	Toneelgroep Zwerm	Toneelgroep Zwerm
Lijn/staf organisatie minimaliseren/optimaliseren.	Herinrichting functiehuis	Herinrichting functiehuis		

5 Sponsoring

Stichting Samenwerkingsschool heeft het convenant 'Basisdocument Sponsoring' opgesteld. De Pijler onderschrijft dit document dat te vinden is op onze website: www.de-pijler.nl.

De drie belangrijkste uitgangspunten van het convenant zijn:
- Sponsoring moet verenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige doelstellingen van de school. Er mag geen schade worden berokkend aan de geestelijke en/of lichamelijke gesteldheid van leerlingen. Sponsoring moet in overeenstemming zijn met de goede smaak en fatsoen.
- Sponsoring mag niet de objectiviteit, de geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van het onderwijs en de daarbij betrokkenen in gevaar brengen.
- Sponsoring mag niet de onderwijsinhoud en/of de continuïteit van het onderwijs beïnvloeden, dan wel in strijd zijn met het onderwijsaanbod en de kwalitatieve eisen die de school aan het onderwijs stelt. Het primair onderwijsproces mag niet afhankelijk zijn van sponsormiddelen.
- De GMR heeft instemmingsrecht op beslissingen van het bevoegd gezag over sponsoring.

Tevens zijn de volgende principes van kracht:
- Nieuwe sponsorcontracten moeten zich richten op een gezonde levensstijl van leerlingen.
- Bedrijven mogen alleen met scholen samenwerken vanuit een maatschappelijke betrokkenheid.
- De samenwerking tussen scholen en bedrijven mag geen nadelige invloed hebben op de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van leerlingen.
- De kernactiviteiten van de school mogen niet afhankelijk worden van sponsoring.

6 Wettelijke eisen

Wet op het Voortgezet Onderwijs:
Artikel 24. Schoolplan

1. Het schoolplan bevat een beschrijving van het beleid met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs dat binnen de school wordt gevoerd, en omvat in elk geval het onderwijskundig beleid, het personeelsbeleid en het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Het schoolplan omvat mede het beleid ten aanzien van de aanvaarding van materiële bijdragen of geldelijke bijdragen, niet zijnde ouderbijdragen of op de onderwijswetgeving gebaseerde bijdragen, indien het bevoegd gezag daarbij verplichtingen op zich neemt waarmee de leerlingen binnen de schooltijden en tijdens de activiteiten die worden georganiseerd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag, alsmede tijdens het overblijven, zullen worden geconfronteerd. Het schoolplan kan op een of meer scholen voor voortgezet onderwijs en een of meer scholen voor ander onderwijs van hetzelfde bevoegd gezag betrekking hebben.

2. Het onderwijskundig beleid omvat in elk geval de uitwerking van de wettelijke opdrachten voor het onderwijs en van de door het bevoegd gezag in het schoolplan opgenomen eigen opdrachten voor het onderwijs in een onderwijsprogramma. Daarbij worden tevens betrokken de voorzieningen die zijn getroffen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en voor leerlingen voor wie een leerlinggebonden budget beschikbaar is.

3. Het personeelsbeleid, voor zover dat in het schoolplan tot uitdrukking wordt gebracht, omvat in elk geval maatregelen met betrekking tot het personeel die bijdragen aan de ontwikkeling en de uitvoering van het onderwijskundig beleid alsmede het document inzake evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de schoolleiding, bedoeld in artikel d van de wet.

4. Het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs omvat in elk geval op welke wijze het bevoegd gezag bewaakt dat die kwaliteit wordt gerealiseerd en vaststelt welke maatregelen ter verbetering van de kwaliteit nodig zijn.

5. Onze Minister kan scholen voor voorbereidend beroepsonderwijs of afdelingen daarvan aanwijzen, waarvan de schoolplannen met zijn toestemming mogen afwijken van de in dit artikel gestelde eisen.